

Kwartaalbericht Pensioenfonds KLM-Cabinepersoneel

Derde kwartaal 2016 - 1 juli 2016 t/m 30 september 2016

Samenvatting:

- De maandelijkse nominale dekkingsgraad is gestegen van 97,9% naar 98,8%;
- De beleidsdekkingsgraad is gedaald van 102,8% naar 100,7%;
- Het beleggingsrendement is 3,5% in het afgelopen kwartaal en 10,8% voor de eerste drie kwartalen;
- Het vermogen is gestegen tot € 2,86 miljard;
- De waarde van de pensioenverplichtingen is gestegen tot € 2,90 miljard;
- Er is sprake van een dekkingstekort sinds het tweede kwartaal.

Ontwikkelingen financiële markten

Het eind van het tweede kwartaal stond in het teken van het referendum in het Verenigd Koninkrijk over haar EU-lidmaatschap. Hierdoor ontstond er meer onzekerheid op financiële markten en dit ging gepaard met een verhoogde beweeglijkheid na de onverwachte uitslag. In het derde kwartaal keerde de rust terug en de volatiliteit daalde tot een laag niveau. Aandelenmarkten stegen in het derde kwartaal (4% voor de MSCI World aandelenindex). De ondersteunende factoren hieraan zijn een stabiliserende olieprijs (energie- en materialensector) en een niet veel verder dalende rente (financiële sector). Opvallend was de stijging van aandelen uit opkomende landen in dit kwartaal. Hieraan lagen een stabiliserende Amerikaanse dollar en grondstofprijzen ten grondslag. Daarnaast werden de relatief lage waarderingen als aantrekkelijk ervaren. Obligatiemarkten bevonden zich ook in relatief rustig vaarwater. Gedurende het kwartaal zette de dalende trend van de Europese swaprente met looptijd van 30 jaar niet door en bewoog deze zich tussen een bandbreedte van 0,70% tot 0,95%. Obligaties rendeerden licht positief, in een markt waarin de creditspread in ontwikkelde markten niet veel veranderde.

In september nam de onzekerheid op financiële markten toe, vanwege de onrust bij Deutsche Bank en de aankomende presidentsverkiezingen in de Verenigde Staten. De aandelenkoers van Deutsche Bank stond onder druk naar aanleiding van een schikkingsvoorstel van het Amerikaanse Ministerie van Justitie, voor het misleiden van hypotheekbeleggers in de VS. De hoogte van de daadwerkelijke boete is nog onduidelijk, maar zal wel negatieve gevolgen hebben voor het eigen vermogen van de bank. Hierdoor werden beleggers in korte tijd gewezen op zowel een solvabiliteitsprobleem als een liquiditeitsprobleem bij de bank. Dit had tezamen met de aankomende presidentsverkiezingen een negatief effect op het sentiment aan het eind van het kwartaal.

Financiële positie Pensioenfonds KLM-Cabinepersoneel

De beleidsdekkingsgraad is vanaf 1 januari 2015 door De Nederlandsche Bank (DNB) gedefinieerd als parameter waarop pensioenfonds hun beleid baseren. De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de maandelijkse nominale dekkingsgraden van de afgelopen twaalf maandeinden. De beleidsdekkingsgraad bedraagt 100,7% per eind september 2016. De waarde van het vermogen is gestegen tot € 2,86 miljard. De maandelijkse nominale dekkingsgraad per eind september 2016 is 98,8%. De maandelijkse nominale dekkingsgraad is in het derde kwartaal gestegen omdat de waarde van het vermogen harder is gestegen dan de waarde van de verplichtingen. De nominale dekkingsgraad van 12 maanden geleden is hoger dan de huidige nominale dekkingsgraad. Dit zorgt er voor dat door de DNB gehanteerde berekeningsmethodiek de beleidsdekkingsgraad is gedaald.

	2016	2016	2016
	Eind derde kwartaal	Eind tweede kwartaal	Eind eerste kwartaal
Beleidsdekkingsgraad	100,7%	102,8%	105,8%
Maandelijkse nominale dekkingsgraad	98,8%	97,9%	98,1%
Vermogen	€ 2,86 miljard	€ 2,75 miljard	€ 2,65 miljard
Verplichtingen	€ 2,90 miljard	€ 2,81 miljard	€ 2,70 miljard
Nominale rente*	1,01%	1,11%	1,25%

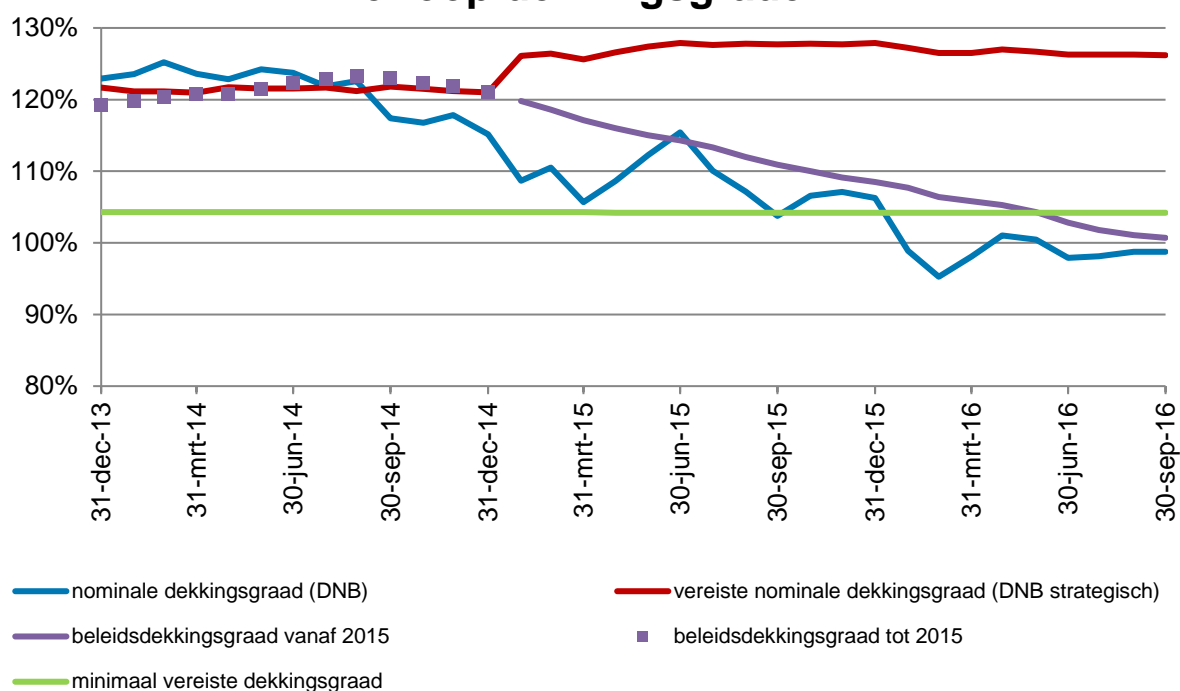
* rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door De Nederlandsche Bank (UFR)

Dekkingsgraad en herstelplan

Volgens wettelijke richtlijnen moeten pensioenfonds bepaalde extra reserves aanhouden die als buffer kunnen dienen in slechte tijden. Het nieuwe Financieel Toetsingskader (nFTK) leidt ertoe dat pensioenfonds hogere buffers moeten aanhouden dan voorheen. De wettelijk vereiste buffer voor ons fonds bedraagt nu 26,2%. De wettelijk vereiste strategische dekkingsgraad komt hierdoor op 126,2%. In maart 2016 is een herstelplan ingediend bij De Nederlandsche Bank.

Dezelfde wettelijke richtlijnen geven ook aan welk vermogen een pensioenfonds minimaal moet hebben. Dit minimaal vereist vermogen is 104,3%. Sinds het tweede kwartaal ligt de beleidsdekkingsgraad hieronder en is er sprake van een dekkingstekort. De volgende grafiek geeft aan: Verloop van de beleidsdekkingsgraad vanaf 2015 en voor 2015, de maandelijkse nominale dekkingsgraad en de (minimaal) vereiste dekkingsgraad volgens het Financieel Toetsingskader (FTK).

Verloop dekkingsgraden

De beleidsdekkingsgraad op basis van de door DNB gehanteerde rente is eind september 2016 100,7%.

Balans

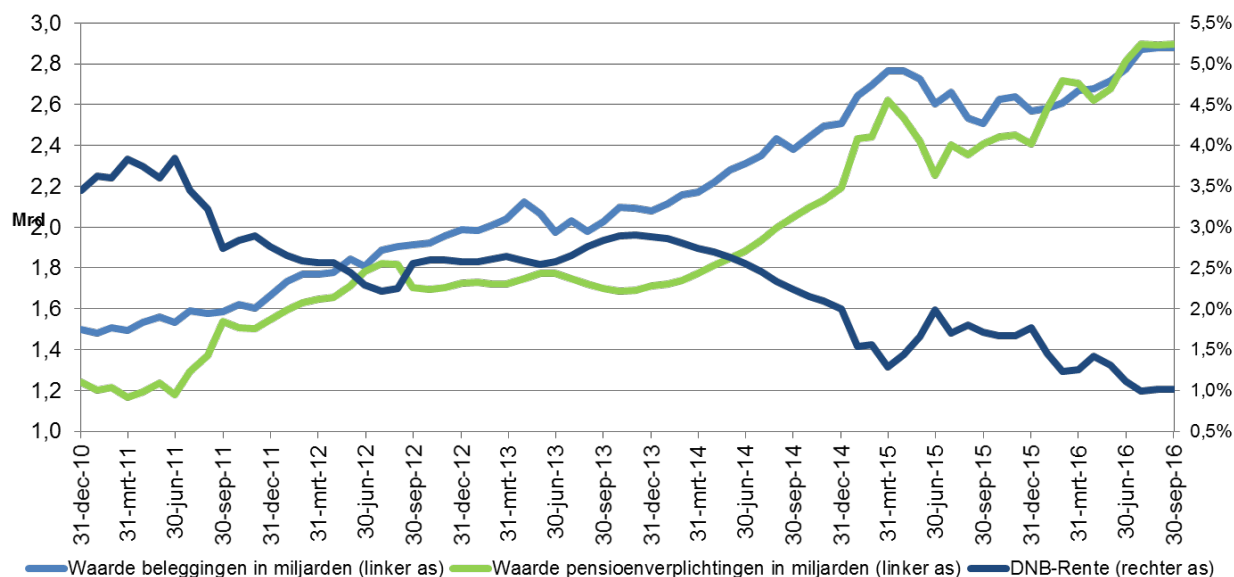
In de balans is aangegeven wat de waarde is van de bezittingen en de verplichtingen van ons fonds. Aan de activa-zijde staan de bezittingen. Aan de passiva-zijde zijn de verplichtingen weergegeven.

Verkorte balans

Activa		Passiva	
Aandelen	1.267,4	Marktwaaarde nominale verplichtingen	2.895,4
Obligaties	1.231,1	toeslagreserve	7,3
Vastgoed	267,6	reserves	-42,7
Valutaderivaten/Liquide middelen	2,9		
Renteswaps	110,0		
Saldo overige activa/passiva	-19,0		
totaal	2.860,0	totaal	2.860,0

Waarde beleggingen en waarde pensioenverplichtingen

In onderstaande grafiek is het verloop van de waarde van de beleggingen (in euro's), de waarde van de pensioenverplichtingen (in euro's) en de door DNB gehanteerde rentetermijnstructuur weergegeven.

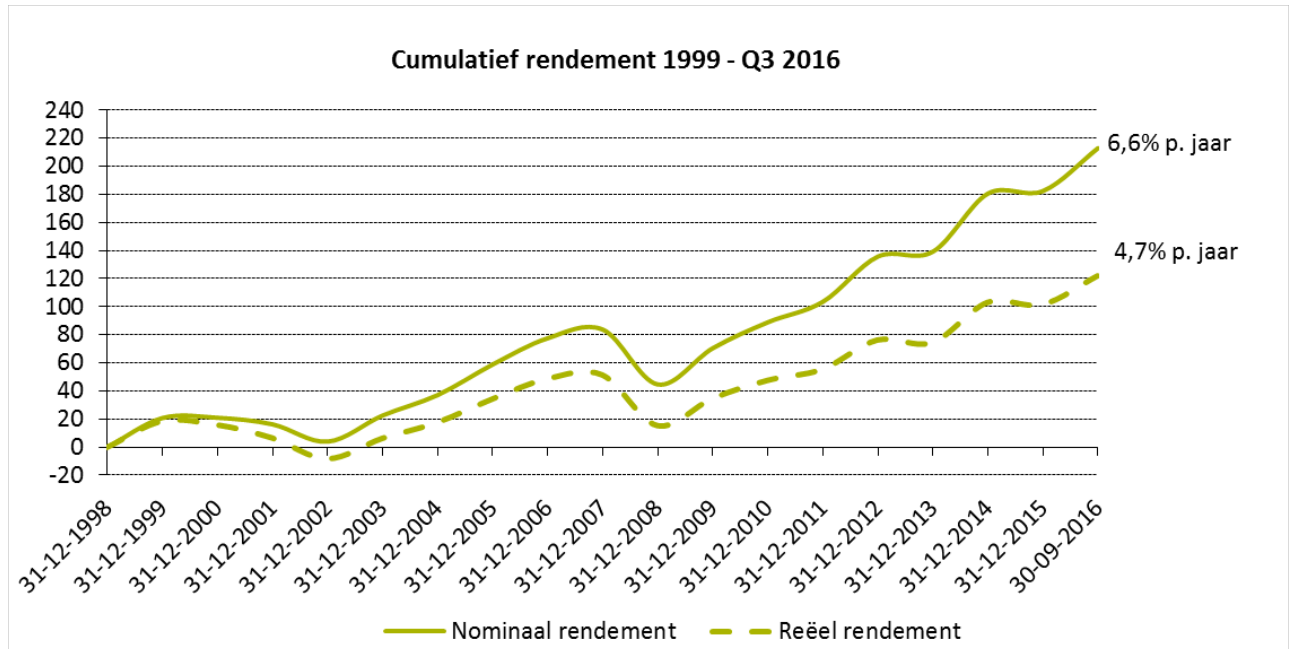
Beleggingsresultaten

	gewicht %	jul - sep	jan - sep
Obligaties	42,8%	1,7%	9,3%
Aandelen	44,0%	4,8%	4,8%
Vastgoed	9,3%	1,6%	4,6%
Rente hedging	3,8%	0,6%	4,0%
Aandelen hedging	0,0%	0,0%	0,0%
Valuta hedging	-0,1%	0,0%	0,0%
Cash	0,2%		
Totaal	100,0%	3,5%	10,8%

Op de financiële markten is het een relatief rustig derde kwartaal geweest. De volatiliteit is gedaald naar een zeer laag niveau. Aandelenmarkten zijn licht gestegen. Ondersteunende factoren hieraan zijn een stabiliserende olieprijs en een niet veel verder dalende rente. De beleggingsportefeuille is afgelopen kwartaal met 3,5% en voor het jaar met 10,8% in waarde gestegen.

Langetermijn beleggingsrendement

Onderstaande grafiek geeft het nominale en reële cumulatieve rendement van ons pensioenfonds weer sinds 1998. Het rendement vanaf 1998 tot en met het afgelopen kwartaal bedroeg 6,6% op jaarbasis.

Bijlage

Beleggingsbeleid

Het beleggingsbeleid van het fonds is gericht op het veiligstellen van de pensioenafspraken binnen aanvaardbare risicogrenzen. Het bestuur heeft de beleggingen gespreid over verschillende beleggingscategorieën (aandelen, obligaties en vastgoed). Binnen de verschillende beleggingscategorieën wordt gespreid naar regio's en subcategorieën. Het bestuur houdt met dit beleid rekening met het valutarisico, renterisico en het neerwaartse risico van aandelen en vastgoed.

Begrippenlijst

Maandelijks nominale dekkingsgraad: de verhouding tussen het vermogen en de verplichtingen (de toekomstige pensioenuitkeringen) van het pensioenfonds.

Beleidsdekkingsgraad: het gemiddelde van de nominale dekkingsgraden in de twaalf maanden voorafgaand aan het moment van vaststelling.

Vereiste dekkingsgraad: afgeleide van het vereist vermogen van het pensioenfonds, voorgeschreven door de Pensioenwet (Financieel Toetsingskader). Komt de dekkingsgraad van het fonds onder de vereiste grens, dan is er sprake van een reservetekort.

Minimaal vereiste dekkingsgraad: 104,3 %. Is de dekkingsgraad van het fonds lager dan de minimaal vereiste dekkingsgraad, dan is er sprake van een dekkingstekort.

Nominaal rendement: Beleggingsrendement zonder koopkrachtcorrectie.

Reëel rendement: Het beleggingsrendement uitgedrukt in verandering van koopkracht, het nominale beleggingsrendement wordt gecorrigeerd met de inflatie om de feitelijke toename van de koopkracht te meten.

Vragen of opmerkingen over dit kwartaalbericht? Mail naar communicatie@blueskygroup.nl